

RECENZJA

rozprawy doktorskiej Pani mgr Beaty Stelter pt: *Kompetencje nauczycieli języka niemieckiego w zakresie stosowania technologii informacyjno – komunikacyjnych w liceach ogólnokształcących* napisanej pod kierunkiem prof. US dr hab. Elżbiety Perzyckiej.

Przedłożona do oceny dysertacja jest ważnym opracowaniem tak z poznawczego, jak i praktycznego punktu widzenia. Podjęty temat wynika z jednej strony z zainteresowań i doświadczenia zawodowego nauczyciela – praktyka, a z drugiej wyraża przekonanie o wykorzystywaniu potencjału technologii informacyjno – komunikacyjnych w procesie nauczania się języka niemieckiego w liceum ogólnokształcącym o czym pisze Autorka na stronie 13. Wskazane przez mgr B.Stelter pole naukowych rozważań jest częściej poddawane teoretycznej analizie, niż empirycznej. Dokonujący się obecnie postęp w zakresie nowych technologii i mediów sprzyja realizowaniu przez badacza rozmaitych ścieżek naukowych zmagających umożliwiającą poznanie środowiska oświatowego i zawodu nauczyciela. Rodzi się jednak pytanie: czy nauczyciele funkcjonujący w dynamicznie rozwijającym się świecie, w którym dominują nowoczesne technologie informacyjne potrafią z nich zrobić narzędzie dydaktycznej pracy? Należy przy tym dostrzec, że nie każdy nauczyciel efektywnie i skutecznie korzysta ze zdobyczy naszej cywilizacji i „cyfrowej mądrości” wychodząc poza utarte ramy swej pedagogicznej aktywności(strona 11). Musi odznaczać się określonymi kompetencjami i merytorycznym przygotowaniem, by umieć motywować swoich uczniów – cyfrowych tubylców do procesu uczenia się poprzez odpowiednio dobrane zasady dydaktyczne, metody nauczania, odkrycia z dziedziny neurobiologii, psychologii poznawczej przyczyniające się do opracowania modelu uczenia się bazującego na materiałach TIK.

Znajomość technologii informacyjno – komunikacyjnych przez nauczycieli jest niezwykle wartościowym elementem dla teorii i praktyki edukacyjnej, ale niezbyt powszechnie stosowanym. Jednym z poważniejszych problemów, jak zauważa Doktorantka są niewystarczające umiejętności nauczyciela potrzebne przy wyszukiwaniu i selekcjonowaniu informacji oraz sama obsługa tych urządzeń(strona 12). Dlatego

nauczyciele powinni dążyć do wypracowania u siebie właściwego nastawienia, które będzie sprzyjać tworzeniu dydaktycznego warsztatu pracy i podejmowanemu doskonaleniu się w zakresie nabycia umiejętności tkwiących w nowych mediach. Oddziałują one zarówno na rozwój indywidualnych predyspozycji, jak i rozwijają umysłowe reprezentacje kompetencji nauczycieli języka niemieckiego w zakresie stosowania technologii informacyjno – komunikacyjnych.

Ogólna charakterystyka pracy

Praca liczy łącznie 355 stron i składa się z bardzo obszernego wstępu, dziewięciu rozdziałów, z których ostatni zawiera podsumowanie i wnioski ogólne, bibliografii złożonej z 291 pozycji, netografii, dokumentów, raportów, spisu rysunków, tabel, aneksu, czterech załączników, streszczenia i abstraktu. Przedstawiona struktura jest typowa dla prac empirycznych, które uwzględniają część teoretyczną i część badawczą. Analiza merytorycznych treści pracy wystąpiła w postaci następująco zatytułowanych rozdziałach:

- Rozdział I. Tło zagospodarowania technologii informacyjno – komunikacyjnych
- Rozdział II. Edukacyjne zastosowanie technologii informacyjno – komunikacyjnych w uczeniu się języka niemieckiego
- Rozdział III. Dydaktyczne rozwiązania stosowania technologii informacyjno – komunikacyjnych w uczeniu się i nauczaniu języka niemieckiego w liceach ogólnokształcących
- Rozdział IV. Konceptualizacja kompetencji nauczycieli języka niemieckiego w zakresie stosowania technologii informacyjno – komunikacyjnych w liceach ogólnokształcących
- Rozdział V. Metodologiczne podstawy badań
- Rozdział VI. Stan kompetencji nauczycieli języka niemieckiego w zakresie posługiwania się terminologia, sprzętem i oprogramowaniem technologii informacyjno – komunikacyjnych w liceach ogólnokształcących w ich opinii
- Rozdział VII. Stan kompetencji nauczycieli języka niemieckiego w zakresie stosowania technologii informacyjno – komunikacyjnych jako części warsztatu pracy dydaktycznej w liceach ogólnokształcących w ich opinii
- Rozdział VIII. Stan kompetencji nauczycieli języka niemieckiego w zakresie aspektów prawnych, etycznych i społecznych w dostępie do technologii informacyjno – komunikacyjnych i ich wykorzystanie w liceach ogólnokształcących w ich opinii
- Rozdział IX. Podsumowanie i wnioski.

Przedstawiona struktura pracy obejmuje jak już wyżej wspomniałam część teoretyczną, empiryczną i wnioski z przeprowadzonych badań. Pani mgr Beata Stelter rozpoczyna rozważania w pracy od zbyt obszernego *Wstępu*. Wprowadza on w kwestie podjętych niezwykle ważnych dociekań, które wymagają skondensowania. Następnie Autorka przechodzi do opracowania części teoretycznej, w skład której wchodzi cztery rozdziały. Po

nich widnieje rozdział V poświęcony zagadnieniom metodologicznym, po którym przechodzi do części badawczej obejmującej interpretację zgromadzonego materiału. Został on przeanalizowany w rozdziale VI, VII i VIII. Pracę kończy rozdział IX uwzględniający podsumowanie i wnioski z badań

Zaproponowany układ pracy jest przejrzysty i logiczny, ale ujawniają się w nim objętościowe dysproporcje poszczególnych rozdziałów wskazując na krótsze literaturowe rozważania w stosunku do opracowanych rezultatów z postępowania diagnostycznego. Jednak ta różnica jest w pełni uzasadniona z uwagi na jakość i złożoność przeprowadzonych badań

W rozdziale pierwszym Autorka scharakteryzowała technologię informacyjno – komunikacyjną, jej genezę i najważniejsze cechy. Swoje przemyślenia i dobrane koncepcje zilustrowała graficznie na stronie 19. Warto by byłoby opatrzyć skonstruowaną rycinę stosownym komentarzem. Dobrze natomiast Doktorantka rozpracowała kontekst społeczno – ekonomiczny, spożytkowanie technologii informacyjno – komunikacyjnych oraz co najważniejsze podkreśliła pojawienie się nowej roli nauczyciela we współczesnym systemie oświatowym. Warto by było rozszerzyć zawarte tam informacje o stan kształcenia nauczycieli wykorzystując krajowe i zagraniczne publikacje.

W rozdziale II Pani mgr B.Stelter omówiła cztery podejścia do uczenia się języka niemieckiego wynikające z użycia technologii informacyjno – komunikacyjnych. Jest to zasadne podejście, gdyż Autorka swoje dywagacje rozpoczyna od podania treści ogólnych m.in. w tabelarycznym zestawieniu na stronie 46, by następnie przejść do szczegółowych i syntetycznych objaśnień w kolejnych podrozdziałach.

Godnym uznania są treści dobrane do rozdziału III. Ujmują one czytelnika swą klarownością. W zaprezentowane w logiczny sposób informacje Doktorantka zgrabnie wbudowała strukturę glottodydaktycznych uwarunkowań stosowania technologii informacyjno – komunikacyjnych. Odnajdujemy tam faktyczne miejsce urzeczywistniania się metodyki nauczania i uczenia się języka niemieckiego. W swych wywodach Autorka odwołała się do etymologii pojęcia glottodydaktyka przybliżając jednocześnie stanowiska różnych badaczy wraz z ich tradycyjnym, jak i nowoczesnym postrzeganiem procesu akwizycji języka i badań realizowanych w tym obszarze. Ciekawym uzupełnieniem wartkiego nurtu rozważań są wiadomości uwzględniające metody nauczania języka niemieckiego. Efektywność wymienionych metod nauczyciele mogą zwiększyć zdaniem Autorki poprzez przyswojenie wiedzy z neurodydaktyki dostarczającej zaleceń wspierających przyjazne uczenie się mózgu ucznia. Dociekania mgr B.Stelter kończy model uczenia się i nauczania

języka niemieckiego, w którym z powodzeniem mogą i są stosowane technologie informacyjno – komunikacyjne.

Literaturowe zmagania Doktorantka zamyka rozdziałem IV. Jego tytuł zachęca do eksploracji, jednak zasadnicze informacje dotyczące konceptualizacji kompetencji widnieją dopiero na stronie 105. Szkoda, że zabrakło ich w początkowych rozważaniach podrozdziału 4.1, kiedy Autorka pisze o źródłach i definiowaniu kompetencji, przybliżając ujęcie N.Chomskiego. Po prezentacji koncepcji przechodzi dopiero do źródłostwo terminu kompetencje na gruncie nauk pedagogicznych, by później objaśnić znaczenia pojęcia konceptualizacja i kompetencje. Czyni to z punktu widzenia filozofii, psychologii i pedagogiki. W podjętych intersujących dociekaniach należałoby zmienić kolejność analizowanych elementów czyli rozpocząć od etymologii wyrażen zawartych w tytule a więc od słowa konceptualizacja i kompetencje i płynnie przejść do interdyscyplinarnych dywagacji w które wpasowuje się koncepcja N.Chomskiego. Zasugerowana zmiana ułatwia czytelnikowi zrozumienie intencji Autora, pojawiających się tam wzajemnych związków i zależności, jak i ułatwi przejście do szerszego zapoznania się z koncepcjami kompetencji i standardami przygotowania nauczycieli w zakresie technologii informacyjno – komunikacyjnych w Polsce. Za niefortunne posunięcie zrealizowane przez mgr B.Stelter uważam tytuł podrozdziału 4.3. Odnosi się on do standaryzacji nauczycielskich kompetencji cyfrowych w Austrii. Autorka omawia model kompetencji cyfrowych G.Brendhofera i P. Micheuz'a pisząc, że „(...) katalog kompetencji nauczyciela został poszerzony o kompetencje komunikacyjne (...) dzięki którym potrafi inicjować i podtrzymywać komunikacje na płaszczyźnie społeczności szkolnej oraz społeczności sieci(...)”s. 126. Szkoda, że do przedstawionego opracowania austriackich naukowców zabrakło odniesień Autorki odnoszących się do myśli N.Chomskiego. Dlatego proponuję rezygnację z wyrazu Austria w podrozdziale 4.3, gdyż standaryzacja cyfrowych kompetencji nie realizuje się tylko w jednym państwie UE, ale we wszystkich krajach wspólnoty. Wypracowane zalecenia są respektowane w większym lub mniejszym stopniu przez różnych nauczycieli co min. Pani mgr B.Stelter podkreśla przywołując wskazania wypracowane przez UNESCO w podrozdziale 4.4. Wywody na temat kompetencji nauczycieli Autorka reasumuje w podrozdziale 4.5. Uwzględnia tam model kompetencji nauczycieli języka niemieckiego w zakresie stosowania TIK w liceach ogólnokształcących wyróżniając trzy podgrupy tj;

„a) podstawy posługiwania się terminologią, sprzętem i oprogramowaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych w celach edukacyjnych,

b) technologie informacyjno-komunikacyjne jako część warsztatu pracy dydaktycznej nauczycieli języka niemieckiego w liceach ogólnokształcących,

c) prawne, etyczne i społeczne aspekty pracy z technologiami informacyjnokomunikacyjnymi”.

Podana propozycja modelu kompetencji została wykorzystana do przeprowadzenia badań, o czym Autorka pisze na stronie 133 i w części badawczej.

Całość podjętych teoretycznych analiz oceniam pozytywnie. Autorka wykazała się znajomością dostępnego piśmiennictwa podejmując trud połączenia rozmaitych nurtów i poglądów badaczy. Należałoby jednak wyeliminować literówki oraz przede wszystkim powtarzanie się tych samych imion i nazwisk autorów teoretycznych opracowań pojawiających się na danej stronie. Można zastąpić je stosowymi synonimami. Podobnie należy uczynić z przypisami i ciągle przywoływanymi identycznymi pozycjami uczonych. Należałoby się jeszcze zastanowić czy pisać krótkie wprowadzenie do treści zamieszczonych w podrozdziałach, jak to uczyniła Doktorantka w przypadku rozdziału II czy też zrezygnować z tego, jak ma to miejsce w pozostałych rozdziałach i bezpośrednio przechodzić do zasadniczych informacji. Wskazane refleksje nie mają charakteru krytycznego, ale są wskazówkami podnoszącymi walory tej pracy.

Ocena części badawczej rozprawy

Empiryczne dywagacje Doktorantka rozpoczyna rozdziałem IV zatytułowanym; *Metodologiczne podstawy badań*. Zgodnie z kanonem metodologii nauk społecznych Autorka zaprezentowała opis metodologii badań własnych a nie podstawy metodologiczne. O podstawach metodologicznych badań pedagogicznych możemy przeczytać m.in w woluminie prof. Stanisława Palki. W zaproponowanej strukturze procesu badawczego mgr B. Stelter uwzględniła następujące elementy: przedmiot i cele badań, problemy, zmienne i wskaźniki badawcze, metody, techniki i narzędzia badawcze oraz organizację i teren badań.

Przedmiotem swoich badań uczyniła kompetencje nauczycieli języka niemieckiego w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych w liceach ogólnokształcących. Dobrze sformułowała trzy cele:

- teoretyczny, który oscylował wokół opracowania koncepcji kompetencji nauczycieli języka niemieckiego w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych w liceach ogólnokształcących na podstawie literatury i analizy dokumentów,

- poznawczy złączył się z rozpoznaniem i opisem kompetencji nauczycieli języka niemieckiego w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych w liceach ogólnokształcących.

- praktycznym wyrażonym w formie płynących z badań wniosków dotyczących potrzeb nauczycieli języka niemieckiego w zakresie stosowania technologii informacyjnokomunikacyjnych w liceach ogólnokształcących, wynikający z ich doskonalenia zawodowego, które powinno okazać się pomocne nie tylko dla samych nauczycieli, lecz również dla dyrektorów szkół oraz ośrodków szkoleniowych przy konstruowaniu programów szkoleń w tym zakresie (strona 13 i 137).

W tym miejscu pragnę stwierdzić, że precyzyjnie określone cele jasno i konkretnie wyznaczają drogę dociekań badawczych. Dalsze empiryczne penetracje Autorki złączyły się z postawieniem następującego problemu głównego:

Jaki jest stan kompetencji nauczycieli języka niemieckiego w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych w liceach ogólnokształcących w ich opinii?

Po wyprowadzeniu problemu głównego Autorka sformułowała trzy problemy szczegółowe zawierające po kilka zmiennych. Do sprecyzowanych celów i problemów Autorka dobrała metodę sondażu diagnostycznego. Wskazana metoda stała się podstawą wyodrębnienia technik i narzędzi badawczych wśród których wymienia następujące: arkusz samooceny nauczyciela, kwestionariusz ankiety i obserwację standaryzowaną. Poważną wątpliwość budzi ostatnie narzędzie czyli obserwacja standaryzowana. Termin ten napisany jest pogrubioną czcionką na stronie 149. Fachowe piśmiennictwo stwierdza, że standaryzacja jest formalną cechą i najwyższym poziomem trafności, rzetelności i normalizacji narzędzia badawczego. Przywołana informacja znajduje się m.in. w pracach M. Łobockiego, na które powołuje się Pani mgr B. Stelter. Badacz wyraźnie pisze tam, że ze względu na stopień poprawności metodologicznej wyróżnia się techniki obserwacji dorywczej, dzienniki obserwacyjne i obserwację kategoryzowaną, które przybierają charakter obserwacji biernej lub bezpośredniej. Wspomniana obserwacja kategoryzowana umożliwia przeprowadzenie analizy ilościowej zebranego materiału układanego ze względu na specjalny zestaw poszczególnych kategorii zachowań tworząc schedulę obserwacyjną. Ten rodzaj narzędzia badawczego wystąpił w badaniach Doktorantki, co wynika z treści przeczytanych informacji. Zabrakło również wzmianki o czasie realizacji badań pilotażowych, ilości przebadanych nauczycieli oraz jakie pytanie bądź pytania zmodyfikowano w kwestionariuszu ankiety (strona 149). Autorka pomija ten rodzaj badań nawet przy charakterystyce *Organizacji i przebiegu badań w podrozdziale 5.4*. Rzuciłby on światło na zaplanowane czynności badawcze oraz zrealizowaną

- poznawczy złączył się z rozpoznaniem i opisem kompetencji nauczycieli języka niemieckiego w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych w liceach ogólnokształcących

- praktycznym wyrażonym w formie płynących z badań wniosków dotyczących potrzeb nauczycieli języka niemieckiego w zakresie stosowania technologii informacyjnokomunikacyjnych w liceach ogólnokształcących, wynikający z ich doskonalenia zawodowego, które powinno okazać się pomocne nie tylko dla samych nauczycieli, lecz również dla dyrektorów szkół oraz ośrodków szkoleniowych przy konstruowaniu programów szkoleń w tym zakresie(strona 13 i 137).

W tym miejscu pragnę stwierdzić, że precyzyjnie określone cele jasno i konkretnie wyznaczają drogę dociekań badawczych. Dalsze empiryczne penetracje Autorki złączyły się z postawieniem następującego problemu głównego:

Jaki jest stan kompetencji nauczycieli języka niemieckiego w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych w liceach ogólnokształcących w ich opinii?

Po wyprowadzeniu problemu głównego Autorka sformułowała trzy problemy szczegółowe zawierające po kilka zmiennych. Do sprecyzowanych celów i problemów Autorka dobrała metodę sondażu diagnostycznego. Wskazana metoda stała się podstawą wyodrębnienia technik i narzędzi badawczych wśród których wymienia następujące: arkusz samooceny nauczyciela, kwestionariusz ankiety i obserwację standaryzowaną. Poważną wątpliwość budzi ostatnie narzędzie czyli obserwacja standaryzowana. Termin ten napisany jest pogrubioną czcionką na stronie 149. Fachowe piśmiennictwo stwierdza, że standaryzacja jest formalną cechą i najwyższym poziomem trafności, rzetelności i normalizacji narzędzia badawczego. Przywołana informacja znajduje się m.in. w pracach M.Łobockiego, na które powołuje się Pani mgr B Stelter. Badacz wyraźnie pisze tam, że ze względu na stopień poprawności metodologicznej wyróżnia się techniki obserwacji dorywczej, dzienniki obserwacyjne i obserwację kategoryzowaną, które przybierają charakter obserwacji biernej lub bezpośredniej. Wspomniana obserwacja kategoryzowana umożliwia przeprowadzenie analizy ilościowej zebranego materiału układanego ze względu na specjalny zestaw poszczególnych kategorii zachowań tworząc schedulę obserwacyjną. Ten rodzaj narzędzia badawczego wystąpił w badaniach Doktorantki, co wynika z treści przeczytanych informacji. Zabrakło również wzmianki o czasie realizacji badań pilotażowych, ilości przebadanych nauczycieli oraz jakie pytanie bądź pytania zmodyfikowano w kwestionariuszu ankiety(strona 149). Autorka pomija ten rodzaj badań nawet przy charakterystyce *Organizacji i przebiegu badań w podrozdziale 5.4*. Rzuciłby on światło na zaplanowane czynności badawcze oraz zrealizowaną

modernizację wyżej wymienionych narzędzi. Uzupełnić trzeba także informacje wiążące się z analizą jakościową, która pokazuje porządkowanie zebranego materiału badawczego ułatwiając zarazem prezentację wyników mieszczącą się w kolejnych rozdziałach. W związku z tym zachęcam do poznania się z pracami J.Brzezińskiego, Ch.F. Nachmiasa, D.Urbaniak – Zajac, D.Silvermana czy J.Creswella.

Kolejne trzy rozdziały recenzowanej pracy to bardzo obszerna analiza zgromadzonego materiału empirycznego. Dowodzą one, że kompetencje nauczycieli języka niemieckiego w zakresie stosowania technologii infomacyjno – komunikacyjnych należy odnieść do istniejących standardów dostrzeganych w całej nauczycielskiej populacji. Wszelkie nowoczesne multimedialne urządzenia i ich podstawowa obsługa nie stwarza nauczycielom w codziennym życiu trudności, natomiast w pracy zawodowej już tak. Potwierdza to obraz nauczycieli wyłaniający się z badań Doktorantki. Uwzględnia on deklaratywną wiedzę nauczycieli, która odbiega od rzeczywistego stanu. Wskazują na to rezultaty łączące się z poprawnym lub niepoprawnym posługiwaniem się terminologią TIK, wyrażoną samooceną respondentów, jak i otrzymanymi odpowiedziami na otwarte pytania kwestionariusza ankiety(załącznik). Podjęta próba interpretacji pozyskanych materiałów wiązała się z wniknięciem w wiele aspektów kompetencji nauczycieli języka niemieckiego związanych z umiejętnością posługiwania się sprzętem, zainstalowanym oprogramowaniem, możliwością rozbudowy, radzeniem sobie z różnymi awariami, co niewątpliwie oddziałuje na kształtowanie się warsztatu pracy dydaktycznej nauczyciela oraz przestrzeganie norm prawnych, etycznych, nie wyłączając z tego świadomości nauczających o wszechobecnym negatywnym wpływie na zachowanie i rozwój każdego człowieka, a przede wszystkim ucznia co podkreśla M.Spitzer w książce Cyfrowa demencja.

Wyróżnione trzy podgrupy nauczycielskich kompetencji potraktowane zostały przez mgr B.Stelter niesamowicie drobiazgowo. Warto by było niektóre czynniki połączyć w określone kategorie i je dopiero przeanalizować pokazując dane w tabeli bądź na wykresie. Szkoda, że w rozdziałach opisujących zebrany materiał badawczy pojawia się informacja o rodzajach stosowanych analiz ilościowych uwzględniających średnią arytmetyczną, odchylenie standardowe i współczynnik zmienności pozwalające dostrzec zróżnicowanie badanej grupy beneficjentów na stronie 162. Zabrakło w danych statystycznych ułożonych w tabelach oszacowania istotności odchylenia standardowego pokazującego znaczenie lub jego brak dla analizowanych czynników. Podobny zabieg obejmujący sposób poprowadzenia analiz jakościowych przydałby się względem pytań otwartych znajdujących się w kwestionariuszu ankiety. Można by tu uwzględnić wskazówki J.Creswella, który w swojej

książce pt; Projektowanie badań naukowych zamieszcza procedurę opracowania strategii jakościowej, jej dokumentowanie, interpretację wraz z stosownymi przykładami. Takie postępowanie powinno znaleźć się w rozdziale metodologicznym. Zminimalizowałyby to kłopoty i zmagania, jakich Doktorantka prawdopodobnie doświadczyła. Uprościłoby to pisanie dysertacji i zmniejszyłoby włożony wysiłek i poświęcony czas.

Ostatnim akcentem empirycznej części pracy jest rozdział IX: *Podsumowanie i wnioski ogólne*. Autorka słusznie zauważa cytując prof. J. Morbitzera, że „najważniejszym zadaniem stojącym przed współczesną edukacją jest takie ich włączenie do procesu kształcenia, aby stały się środkiem dydaktycznym wspierającym ten proces – a nie jak ma to często miejsce, wykorzystywanym w celu uatrakcyjnienia zajęć lekcyjnych” s. 291. Przywołana myśl Profesora wpisuje się w wyniki badań Doktorantki nie wywołując tym samym przełomu w ogólnych trendach i systemie oświaty w tym obszarze. Może już badani nauczyciele pracujący w LO, dostrzegli słabość kompetencji w zakresie TIK i podjęli krytyczną refleksję podniesienia ich poziomu umożliwiając większy kontakt i współpracę z uczniami wyzwalając ich zaangażowanie, kreatywność i przejawianie odpowiedzialności za podejmowany proces uczenia, o czym pisze Doktorantka na stronie 292. Sformułowane wnioski mogą jednak stanowić przyczynek, do tego aby nauczyciele rozpoczęli pracę nad doskonaleniem własnych umiejętności, a przede wszystkim zmienili nastawienie nie tylko do TIK, ale i do wielu innych jeszcze kwestii.

Zastosowane uogólnienia w podsumowaniu informują o zrealizowaniu postawionych przez mgr B. Stelter wytyczonych celów. Pojawiają się powtórzenia (strona 294 – 297) otrzymanych rezultatów. Zabrakło w nich własnej interpretacji i głębszej refleksji do wykazania się pomysłowością i zaproponowania autorskiego modelu kompetencji nauczyciela języka niemieckiego, który stosuje TIK w procesie dydaktyczno – wychowawczym. Podniosłoby to atuty pracy świadcząc jednocześnie o znacznych kompetencjach Doktorantki, która potrafi łączyć teorię z edukacyjną praktyką. Żywię jednak nadzieję, że ów model zostanie w przyszłości opracowany, ponieważ zastosowane postępowanie diagnostyczno - weryfikacyjne odpowiada na pytanie: *jak jest?* A warto by się jeszcze trochę potrudzić, by uwypuklić zarówno pozytywne, jak i negatywne zjawiska zaznaczające swoją obecność u badanych respondentów i pokazać to co dobre i godne naśladowania oraz to co jest negatywne wymagające wyeliminowania lub poprawy.

Naukowa wartość recenzowanej pracy doktorskiej moim zdaniem polega na tym, że Doktorantka postanowiła wypełnić lukę w obszarze „działań ukierunkowanych na

budowanie kompetencji nauczycieli w zakresie stosowania technologii informacyjno – komunikacyjnych (...) dla nauczycieli języka niemieckiego” o czym pisze na stronie 12.

Reasumując stwierdzam, że Doktorantka niewątpliwie dobrze zna literaturę, gdyż swobodnie przytacza stanowiska uczonych z naszego kraju, jak i z zagranicy na temat omawianych zagadnień, wykorzystując rozmaite źródła i dokumenty. Dobrze zrealizowana część teoretyczna nie przystaje do rozdziału metodologicznego i poprawnie wykonanej części empirycznej. Mimo ewidentnych braków Autorka poradziła sobie z wyłuskaniem ważnych informacji od 253 nauczycieli LO. Stanowi to nie lada wyczyn dla Autorki, która jest nauczycielem praktykiem.

Przedłożona do oceny rozprawa doktorska, choć zawiera uchybienia to jednak wzbogaca wiedzę czytelnika na temat kompetencji nauczycieli języka niemieckiego w zakresie stosowania technologii informacyjno – komunikacyjnych w liceach ogólnokształcących i spełnia warunki określone w art. 13 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (DZ.U. nr 65, poz. 595 z późn. zm.), która z mocy art. 33 ustawy z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw (DZ.U. nr 84, poz. 455) ma zastosowanie do niniejszego przewodu doktorskiego.

W związku z tym składam wniosek do Rady Wydziału Uniwersytetu Szczecińskiego o dopuszczenie Pani mgr B. Stelter do dalszych etapów.

